

videatur. Hoc enim videtur significasse cum dicit: Nonne iudicatis apud vosmetipsos: & facti estis iudices iniquarum cogitationum?

Lex itaque libertatis, lex charitatis est, de qua dicit. Si tamen periculis legem regalem, secundum scripturas: diliges proximum sicut teipsum, bene facitis. Si autem personas accipitis, peccatum operamini: redarguti à lege, tanquam transgressores. Et post illam sententiam ad intelligendum difficultissimam de qua satis dixi, quod dicendum putavi: eandem legem libertatis commemorans: Sic loquamini, inquit, & sic facite: sicut per legem libertatis incipientes iudicari. Et quoniam quid paulo ante dixerit, novit: quoniam in multis offendimus omnes: suggerit dominicam tanquam quotidianam & si levioribus tamen vulneribus medicant. Iudicium enim, inquit, sine misericordia illi, qui non facit misericordiam. Hinc enim & Dominus: dimitte, inquit, & dimitte vobis: date & dabitur vobis. Superexaltat autem misericordia iudicium, non dictum est, vincit misericordia iudicium: non enim est adversa iudicio, sed superexaltat: quia plures per misericordiam colliguntur: sed qui misericordiam praestiterunt: Beati enim misericordes, quia ipsis misererebitur Deus. Et hoc utique iustum est: ut dimitatur eis, quia dimiserunt: & detur eis, quia dederunt. Inest quippe Deo & misericordia iudicanti: & iudicium miseranti: propter quod ei dicitur: Misericordiam & iudicium cantabo tibi Domine. Nam quisquis velut nimium iustus, iudicium sine misericordia, quasi securus expectat: iram iustissimam provocat: quam timens ille dicit: Ne intres in iudicium cum servo tuo. Unde dicitur populo contumaci: Quid, vultis mecum iudicio contendere? Cum enim rex iustus sederit in throno, quis gloriabitur castum se habere cor? Aut quis gloriabitur mundum se esse à peccato? Quae igitur spes est, nisi superexaltet misericordia iudicium? Sed erga illos qui misericordiam fecerunt veraciter, dicendo: Dimitte nobis, sicut & nos dimittimus: & sine murmuratione dando: hilarem enim datorem diligit Deus.

Denique sanctus Jacobus jam ex isto loco de misericordiae operibus loquitur: ut quos vehementer illa sententia terruerat, consolatur: cum admonet quomodo etiam quotidiana peccata, sine quibus hic non vivitur, quotidianis remediis expientur, ne homo qui cum in uno offenderit, sit omnium reus: in multis offendendo, quia in multis offendimus omnes, propter magnum aggerem reatus sui, minutatim collectum, ad tribunal tanti iudicis perveniat, & eam quam non fecit misericordiam non inveniat: sed potius dimittendo atque dando mereatur sibi dimitti peccata, reddique promissa.

Multa dixi quibus tibi tedium fortassis inferrem, qui haec tamen quae approbas non expectas dicere, quod ea docere confuevisti. Si quid autem est in eis, quantum ad rem ipsam pertinet: nam quali eloquio explicata sint, non nimis curo. Si quid ergo in eis est, quod eruditionem offendat tuam: quaeso ut rescribendo admoneas, & me corrigere non gravearis. Infelix est enim qui non tantos & tam sanctos studiorum labores, & digne honorat, & de his Domino Deo nostro cuius munere talis es, gratias agit. Unde cum libentius debeam à quolibet discere quod inutiliter ignoro, quam promptius quolibet docere quod scio: quanto iustius abs te hoc charitatis debitum flagito, cuius doctrina nomine & adiutorio Domini tantum in Latina lingua Ecclesiasticae litterae ad iute sunt, quantum nunquam antea potuerunt? Maxime tamen istam sententiam: Quicumque totam legem servaverit, offendat autem in uno, factus est omnium reus: si quo alio modo exponi melius posse novit tua dilectio: per Dominum obsecro, ut id nobiscum communicare digneris.

AUGUSTINUS AD HIERONYMUM de ratione animæ.

D EUM nostrum, qui nos vocavit in suum regnum & gloriam, & rogavi & rogo, ut hoc quod ad te scribo sancte frater Hieronyme, consulens te de his quae nescio, fructuosum esse nobis velit. Quamquam enim te multo quam ego sum aetate maiorem: tamen etiam ipse jam senex consulo: sed ad discendum quod opus est, nulla mihi aetas sera videri potest: quia & si senes magis decet docere quam discere, magis tamen discere quam quid doceant ignorare.

Nihil equidem molestius fero in omnibus angustiis meis, quas patior in difficillimis quaestionibus, quam in tam longinqua tuae charitatis absentia: ut vix possim meas dare, vel recipere literas tuas, per intervalla, non diem, non mensium, sed aliquot annorum: cum si fieri posset quotidie praesentem te habere vellem: cum quo loquerer quocumque vellem. Nec ideo tamen non debui facere quod potui: si non potui totum quod volui.

Ecce venit ad me religiosus juvenis, Catholica pace frater, aetate filius, honore presbyter, noster Orosius, vix ingenio, paratus eloquio, flagrans studio, utile vas in domo Domini esse desiderans: ad refellendas falsas perniciosasque doctrinas, quae animas Hispanorum multo infelicius, quam corpora barbaricus gladius, trucidarunt. Nam inde ad nos usque ab Oceani litore properavit, fama excitus, quod à me posset de his quae scire vellet, quicquid vellet audire. Neque nullum cepit adventus sui fructum: Primum ne de me multum famae crederet: Deinde docui hominem quod potui: quod autem non potui, unde discere posset admonui: atque ut ad te iret hortatus sum. Qua in re consilium vel praecipuum meum cum libenter & obedienter acciperet, rogavi eum ut abs te veniens per nos ad propria remearet. Quam ejus sollicitationem tenens, occasionem mihi credidi à Domino esse concessam: qua tibi scriberem de his quae per te scire cupio. Quarebam enim quem ad te mitterem, nec mihi facile occurrebat idoneus & fide agendi, & alacritate obediendi, & exercitatione peregrinandi.

Ubi ergo istum juvenem expertus sum, eum ipsum esse qualem à Domino petebam, dubitare non potui. Accipe igitur quae mihi peto aperiri, ac disserere non gravearis. Quaestio de anima multos movet, in quibus & me esse confiteor. Nam quid de anima firmissimè teneam, non tacebo. Deinde subjungam quid mihi adhuc expediri velim. Anima hominis immortalis est, secundum quemdam modum suum. Non enim omni modo sicut Deus: de quo dictum est: quia solus habet immortalitatem. Nam de animae mortibus, sancta scriptura multa commemorat. Unde illud est: Sine mortuos sepelire mortuos suos. Sed quod ita moritur alienata à vita Dei: ut tamen in natura sua vivere non omnino desistat: ita mortalis ex aliqua causa invenitur: ut etiam immortalis non sine ratione dicatur. Non est pars Dei anima. Si enim hoc esset, omnimodo incommutabilis atque incorruptibilis esset. Quod si esset, nec deficeret in deterius, nec proficeret in melius: nec aliquid in semetipsa vel inciperet habere, quod non habebat: vel desineret habere, quod habebat: quantum ad ejus ipsius affectiones pertinet. Quam vero aliter se habeat, non opus est extrinsecus testimonio: quisquis seipsum advertit, agnoscat.

Frustra autem dicitur ab eis, qui animam Dei partem esse volunt: hanc ejus labem ac turpitudinem, quam videmus in nequissimis hominibus: hanc denique infirmitatem & aegritudinem, quam sentimus in omnibus hominibus: non ex ipsa illi esse: sed ex corpore. Quid interest unde aegrotet: quae si esset incommutabilis aliquo modo, undelibet aegrotare non posset. Nam quod verè incommutabile & incorruptibile est, nullius rei accessu commutari vel corrumpi potest. Alioquin non Achillea tantum, sicut fabulae ferunt, sed omnis caro esset invulnerabilis, si nullus ei casus accidisset. Non est itaque natura incommutabilis: quae aliquo modo, aliqua causa, aliqua parte mutabilis est. Deum autem nefas est nisi verè summèque incommutabilem credere.

Non est igitur anima pars Dei. Incorporae quoque esse animam & si difficile tardioribus persuaderi potest: mihi tamen persuasum esse fateor. Sed ne verbi controversiam vel superfluo faciam, vel merito patiar: quoniam cum de re constat, non est opus certare de nomine: si corpus est omnis substantia, vel essentia, vel si quid aptius nuncupatur id quod aliquo modo est in seipso, corpus est anima. Item si eam solam incorporae placet appellare naturam, quae summè incommutabilis & ubique tota est: corpus est anima, quoniam tale aliquid ipsa non est.

Porro si corpus non est, nisi quod per loci spatium aliqua longitudine, latitudine, & altitudine ita sistitur vel movetur, ut maiore sui parte maiorem locum occupet, & brevior brevior: minisque sit in parte quam in toto: non est corpus anima. Per totum quippe corpus, quod animat non locali diffusionem, sed quadam vitali intentione porrigitur. Nam per omnes ejus particulas tota simul adest: nec minor in mi-

noribus est, in majoribus major: sed alicubi intensius, alicubi remissius, & in omnibus tota, & in singulis tota est. Neque enim aliter quod in corpore etiam non toto sentitur, tamen tota sentitur. Nam cum exiguo puncto in carne viva aliquid tangitur: quamvis locus ille non solum totius corporis non sit, sed vix in corpore videatur, animam tamen totam non later. Neque id quod sentitur per corporis cuncta discurre, sed ibi tantum sentitur, ubi fit.

Unde ergo ad totam mox pervenit, quod non in tota fit, nisi quia & ibi tota est ubi fit. Nec ut tota ibi sit cetera deserit. Vivunt enim & illa ea praesente, ubi nihil tale factum est. Quod si fieret, & utrumque simul fieret, simul utrumque totam pariter non lateret. Proinde & in omnibus simul, & in singulis particulis corporis sui, tota simul esse non posset: si per illas ita diffunderetur, ut videmus corpora diffusa per spatia locorum, minoribus suis partibus minora occupare, & amplioribus ampliora. Quapropter si corpus anima esse dicenda est: non est certè corpus quale terrenum est: nec quale humidum, aut aëreum, aut aëreum. Omnia quippe talia majora sunt in majoribus locis, & minora in minoribus: & nihil eorum in aliqua sui parte totum adest, sed ut sunt partes locorum, ita occupantur partibus corporum. Unde intelligitur anima sive corpus sive incorporea dicenda sit, propriam quamdam habere naturam, omnibus his mundanae molis elementis excellentiore substantia creatam: quae veraciter non possit in aliqua phantasia corporalium imaginum, quas per carnis sensus percipimus cogitari: sed mente intelligi, vique sentiri.

Neque haec perinde loquor, ut te quae tibi nota sunt doceam, sed ut aperiatur quid firmissime de anima sentiam: de me quisquam cum ad ea venero quae requiro: nihil de anima, vel scientia, vel fide tenere arbitretur. Certus etiam sum animam nulla Dei culpa, nulla Dei necessitate vel sua: sed propria voluntate in peccatum esse collapsam, nec liberari posse de corpore mortis hujus, vel suae voluntatis virtute tanquam sibi ad hoc sufficiente, sed ut ipsius corporis morte: sed gratia Dei per Jesum Christum Dominum nostrum. Nec omnino esse animam ullam in genere humano, cui non sit necessarius ad liberationem, Dei & hominum mediator homo Jesus Christus. Quaecumque autem sine gratia mediatoris & sacramenti ejus in qualibet corporis aetate de corpore exierit: & in poenam futuram & ultimo iudicio recepturam corpus ad poenam.

Si autem post generationem humanam, quae facta est ex Adam, regeneretur in Christo, ad ejus pertinens societatem, & requiem post mortem corporis habituram, & corpus ad gloriam recepturam. Haec sunt quae de anima firmissimè teneo. Nunc accipe obsecro quid requiram, & noli me spernere, si te non spernari pro nobis dignatus est sperni. Quaro ubi anima contraxerit reatum, quo trahatur in condemnationem: etiam infantis morte preventi, si ei per sacramentum quo etiam parvuli baptizantur, Christi gratia non subvenerit. Non enim es ex illis, qui modo nova quadam garrire ceperunt, dicentes: nullum reatum ex Adam esse tractum, qui per baptismum in infante solvatur. Quod te sapere si scirem, immo nisi te id non sapere scirem, nequaquam haec abs te quaererem, aut quaerendum putarem.

Sed quia tenemus de hac re sententiam tuam, concinentem catholicae fundatissimaeque fidei: quia & Joviniani vaniloquia redarguens adhibuisti testimonium ex libro Job: Nemo mundus in conspectu tuo, nec infans cuius est diei unius vita super terram. Deinde adjunxisti, tenemurque rei in similitudinem praevagationis Aedae.

Et liber tuus in Jonam Prophetam satis haec insigniter dilucidè declarat: tibi jejunare parvulos, propter ipsum originale peccatum merito coactos esse dixisti: non inconvenienter abs te quaro hunc reatum anima ubi contraxerit, unde oporteat eam etiam in illa aetate per sacramentum Christianae gratiae liberari. Ego quidem ante aliquot annos, cum libros quosdam scriberem de libero arbitrio: qui in multorum manus exierunt, & habentur à plurimis: quatuor opiniones de animae incarnatione: utrum ex illa una quae primo homini data est, ceterae propagentur. An singulis quibusque novae etiam modo fiant. An alicubi jam existentes, vel mittantur divinitus, vel sponte labantur in corpora: ita putavi esse tractandas: ut quaelibet earum vera esset, non impediret intentionem meam, qua tunc adversus eos quantis poteram viribus agebam: qui naturam mali, suo principio praeditam,

adversus Deum conantur inducere, id est, contra Manichaeos.

Nam de Priscillianistis adhuc nihil audieram, qui non multum ab his dissimiles blasphemias fabulantur. Ideo quantam opinionem non addidi, quam in tua Epistola inter ceteras commemorasti: ne aliquam praeritares, ubi de hac quaestione interroganti rescripsisti religiosae memoriae viro, nobisque in Christi charitate gratissimo Marcellino, quod anima non sit pars Dei. Primum, quia non de incarnatione ejus, sed de natura quaeritur, cum hoc quaeritur.

Deinde quia hoc sentiunt illi, contra quos agebam: & id maxime agebam, ut creatoris inculpabilem inviolabilemque naturam à creaturae vitiiis & labe fecernerem: cum illi à substantia mali, cui proprium principium principisque tribuunt: ipsam boni Dei substantiam ex parte qua capta est corruptam & oppressam, & ad peccandi necessitatem perductam esse contendunt.

Hoc itaque excepto haereticae opinionis errore: ex quatuor reliquis opinionibus, quanam sit eligenda scire desidero. Quaecumque enim eligenda est, ab ut impugnet hanc fidem de qua certi sumus: omni animae, etiam parvuli infantis, necessariam esse liberationem ex obligatione peccati: eamque nullam esse, nisi per Jesum Christum & hunc crucifixum. Proinde ne longum faciamus: hoc certe sentis: quod singulas animas singulis nascentibus, etiam modo Deus faciat. Cui sententiae ne objiciatur, quod omnes creaturas sexto die consummaverit Deus, & septimo requieverit: adhibes testimonium ex Evangelio: Pater meus usque nunc operatur: & ego operor. Sic enim ad Marcellinum scripsisti, in qua Epistola etiam mei commemorationem benevolentissime facere dignatus es: quod hic me haberet in Africa, qui ei ipsam facilius explicare possem sententiam. Quod si potuissem, non ille hoc abs te tam longe posito inquireret: si tamen id tibi ex Africa scripsit. Nam quando scripsit nescio: tantum scio quod de hoc bene cognoverit cunctationem meam, unde me inconsulto facere voluit. Quamquam si consuleret etiam, magis hortarer & gratias agerem, quod nobis conferre omnibus posset: nisi tu breviter rescribere quam respondere maluisses: credo ne superfluo laborares ubi ego essem quem putabas id optime scire, quod ille quaesierat.

Ecce volo ut illa sententia etiam mea sit: sed nondum esse confirmo. Misisti ad me discipulos, ut ea doceam, quae nondum ipse didici. Doce ergo quod doceam, nam ut doceam multi à me flagitant: eisque me sicut alia multa, & hoc ignorare confiteor. Et fortasse quamvis in os meum verecundentur, tamen apud se dicunt: Tu es magister in Israel, & haec ignoras? Quod quidem Dominus ei dixit, qui erat unus illorum, quos delectabat vocari Rabbi. Unde etiam ad verum magistrum nocte venerat: quia fortassis erubescere discere, qui docere consueverat: me autem potius magistrum audire, quam velut magistrum delectat audiri. Recolo enim quid dixerit eis, quos praeceteris elegit: Vos autem, inquit, nolite vocari ab hominibus Rabbi: unus enim est magister vester Christus Jesus. Nec alius docuit Moysen per Jetto: nec alius Cornelium etiam per priorem Petrum: nec alius Petrum etiam per posteriorem Paulum. A quocumque enim verum dicitur: illo donante dicitur, qui est ipsa veritas.

Quod si ideo adhuc ista nescimus, & ea neque orando, neque legendo, neque cogitando, & ratiocinando invenire potuimus: ut probemus non solum indoctos quanta charitate doceamus, verum à doctis etiam quanta humilitate discamus. Doce ergo quaeso quod doceam: doce quod teneam: & dic mihi: si animae sigillatim in singulis nascentibus sunt, ubi in parvulis peccant: ut indigeant in sacramento Christi remissione peccati, peccantes in Adam, ex quo caro est propagata peccati: aut si non peccant, quae iustitia creatoris ita peccato obligantur alieno, cum exinde propagatis membris mortalibus inferuntur: ut eas, nisi per Ecclesiam subventum fuerit, damnatio consequatur: cum in earum potestate non sit ut eis possit baptismi gratia subveniri.

Tot igitur animarum millia, quae in mortibus parvulorum sine indulgentia Christiani sacramenti de corporibus exeunt, qua aequitate damnantur: si novae create nullo suo praecedente peccato, sed voluntate creatoris singulae singulis nascentibus adhaerent: quibus eas animandis ille creavit & dedit, qui utique noverat quod unaquaeque earum nulla sua culpa sine baptismo Christi de corpore fuerat exitura? Quoniam igitur, neque de Deo possumus dicere, quod vel cogat

animas peccatrices fieri, vel puniat innocentes: neque negare fas nobis est eas, quæ sine Christi sacramento de corporibus exierint, etiam parvulorum, non nisi in damnationem trahi:

Obsecro te quomodo hæc opinio defenditur, qua creduntur animæ non ex illa una primi hominis fieri omnes: sed sicut illa una uni, ita singulis singula. Ea vero quæ dicuntur alia contra hanc opinionem, facile me puto posse refellere: sicuti est illud quo eam sibi quidam videntur urgere: quomodo consummaverit Deus omnia opera sua sexto die, & septimo requieverit, si novas adhuc animas creat? Quibus si dixerimus, quod ex Evangelio in supradicta Epistola posuisti: Pater meus usque modo operatur: Respondent, operatur dictum est, institutas administrando, non novas instituendo naturas: ne scriptura Genesios contradicatur: ubi apertissime legitur consummasse Deum omnia opera sua. Nam & quod eum scriptum est requievisse: utique à creandis novis creaturis intelligendum est, non à gubernandis: quia tunc ea quæ non erant fecit, à quibus faciendis essent vidit esse faciendâ: ut deinceps non ea quæ non erant: sed ex his quæ jam erant crearet & faceret quicquid faceret. Ita utrumque verum esse monstratur: & quod dictum est, requievit ab operibus suis: & quod dictum est, usque nunc operatur: quoniam Genesi non potest Evangelium esse contrarium.

Verum his, qui hæc ideo dicunt: ne credatur modo Deus, sicut illam unam, novas animas quæ non erant facere: sed ex illa una quæ jam erat, eas creare: vel ex fonte aliquo sive thesauro quodam, quem tunc fecit, eas mittere, facile responderetur: etiam illis sex diebus multa Deum creasse ex his naturis, quas jam creaverat, sicut ex aquis alites & pisces, ex terra autem arbores, fenum, animalia, sed quod ea quæ non erant tunc fecerit, manifestum est. Nulla enim erat avis, nullus piscis, nulla arbor, nullum animal: & bene intelligitur ab his creatis requievisse, quæ non erant & creata sunt, id est, cessasse, ne ultra quæ non erant, crearentur.

Sed nunc quod dicitur animas, nescio quo fonte, jam existentes non mittere: nec de seipso tanquam suas particulas irrorare, nec de una illa originaliter trahere, nec pro delictis ante carnem commissis, carnis vinculis compedire: sed novas creare singulas singulis, suam cuique nascenti: non aliquid facere dicitur quod ante non fecerat. Jam enim sexto die fecerat hominem ad imaginem suam, quod utique secundum animam rationalem fecisse intelligitur. Hoc & nunc facit, non instituendo quod non erat, sed multiplicando quod erat. Unde & illud verum est, quod à rebus quæ non erant instituendis, requievit: & hoc verum est, quod non solum gubernando quæ fecit, verum etiam aliquid, non quod nondum, sed quod jam creaverat numerosius creando, usque nunc operatur. Vel sic ergo, vel alio modo quolibet eximus ab eo quod nobis objicitur, de requie Dei ab operibus suis: ne propterea non credamus nunc usque fieri animas novas: non ex illa una, sed sicut illam unam. Nam quod dicitur: quare facit animas eis, quos novit cito morituros?

Possumus respondere: parentum hic peccata vel convinci, vel flagellari. Possumus etiam recte illius moderationi ista relinquere, quem scimus omnibus temporaliter transeuntibus rebus, ubi sunt etiam animalium ortus & obitus: cursum ornatumque atque ordinatum dare: sed nos ista sentire non posse: quæ si sentiremus delectatione ineffabili mulceremur. Non enim frustra per Prophetam, qui hæc divinitus inspirata dixerat, dictum est de Deo: Qui profert numerosè seculum, Unde musica, id est, scientia sensusve bene modulandi: ad admonitionem magne rei, etiam mortalibus rationales habentibus animas, Dei largitate concessa est. Unde si homo faciendi artifex carminis, novit quibus quas moras vocibus tribuat, ut illud quod canitur decedentibus ac succedentibus sonis pulcherrime currat & transeat, quanto magis Deus cuius sapientia, per quam fecit omnia, longe omnibus artibus preferenda est: nulla in naturis nascentibus & occidentibus temporum spatia: quæ tanquam syllabæ ac verba ad particulas sæculi huius pertinent, in hoc labentium rerum tanquam mirabili cantico: vel brevius vel productius quam modulatio præcognita & præfinita deposcit, præterire permittit?

Hoc cum etiam de arboris folio dixerim, & de nostrorum numero capillorum: quanto magis de hominis ortu & occasu, cuius vita temporalis brevius productiusve non tenditur,

quam Deus dispositor temporum novit universalitatis moderamini consonare? Id etiam quod aiant: omne quod in tempore cepit esse, immortale esse non posse, quia omnia orta occidunt, & aucta senescunt: ut eo modo credi cogant animum humanum ideo esse immortalem, quod ante omnia tempora sit creatus: non movet fidem nostram. Ut enim alia taceam, cepit esse in tempore immortalitas carnis Christi, quæ tamen jam non moritur, & mors ei ultra non dominabitur.

Illud vero quod in libro adversus Rufinum posuisti, quosdam huic sententiæ calumniari: quod Deum dare animas adulterinis conceptibus videatur indignum: unde conantur astruere meritis gestæ ante carnem vitæ animas quasi ad ergastula huius mundi iuste posse perducere: non me movet multa cogitantem, quibus hæc possit calumnia refutari. Et quod ipse respondisti non esse vitium fementis in tritico, quod furto dicitur esse sublatum: sed in eo qui frumenta furatus est: nec ideo terram non debuisse gremio suo semina confovere, quia sator immunda projecit ea manu, elegantissima similitudo est. Quam & antequam legerem, nullas mihi objectio ista de adulterinis foribus in hac questione faciebat angustias, generaliter intuenti multa bona Deum facere, etiam de nostris malis nostrisque peccatis. Animalis autem cuiuscumque creatio, si habeat pium prudentemque consideratorem, ineffabilem laudem creatori excitat: quanto magis creatio non cuiuslibet animalis, sed hominis? Si autem causa creandi quaeritur, nulla citius & melius respondetur: nisi quia omnis creatura Dei bona est. Et quid dignius, quam ut bona faciat bonus Deus, quæ nemo potest facere, nisi Deus.

Hæc & alia quæ possum, sicut possum dico adversus eos, qui hanc opinionem qua creduntur animæ, sicut illa una singulis fieri, labefactare conantur. Sed cum ad pœnas ventum est parvulorum, magnis mihi crede coarctator angustias: nec quid respondeam prorsus invenio. Non solum eas pœnas dico, quas habet post hanc vitam illa damnatio, quo necesse est trahantur, si de corpore exierint sine Christianæ gratiæ sacramento: sed eas ipsas quæ in hac vita dolentibus nobis versantur ante oculos, quas enumerare si velim, prius tempus quam exempla deficient. Languescunt ægritudinibus, torquentur doloribus, fame & siti cruciantur, debilitantur membris, privantur sensibus, vexantur ab immundis spiritibus. Demonstrandum est itaque quomodo ista sine ulla sua mala causa iuste patiantur. Non enim dici fas est, aut ista ignorante Deo fieri, aut eum non posse resistere facientibus, aut iniuste ista vel facere vel permittere. Nunquidnam sicut animalia irrationabilia recte dicimus in usus dari naturis excellentioribus est vitiosis: sicut apertissime in Evangelio videmus, porcos ad usum desideratum concessos esse demonibus: hoc & de homine recte possumus dicere? Animal est enim, sed rationabile est mortale. Anima est rationalis in illis membris, quæ tantis afflictionibus pœnas luit. Deus bonus est, Deus iustus est, Deus omnipotens est: hoc dubitare omnino deo mentis est.

Tantum ergo malorum, quæ sunt in parvulis, causa iusta dicatur. Nempe cum majores ista patiantur, solemus dicere: aut sicut in Job merita examinari: aut sicut in Herode peccata puniri: & de quibusdam exemplis, quæ Deus manifesta esse voluit, alia quæ obscura sunt, hominum conjectura conceditur: sed hoc in maioribus.

De parvulis autem quid respondeamus ediscere, si pœnis tantis nulla in eis sunt puniendâ peccata. Nam utique nulla est in illis ætatibus examinanda iustitia. De ingeniorum vero diversitate, imò absurditate quid dicam? Quæ quidem in parvulis later, sed ab ipsis exordiis naturalibus ducta, apparet in grandibus: quorum nonnulli tam tardi & obliviosi sunt, ut ne prima quidem discere literarum elementa poterint.

Quidam vero tantæ sunt fatuitatis, ut non multum à peccatoribus differant, quos Motiones vulgo vocant. Respondetur forte, corpora hoc faciunt. Sed nunquid secundum hanc sententiam, quam defendere nolumus, anima sibi corpus elegit: & in eligendo cum falleretur erravit? Aut cum in corpus cogeretur intrare necessitate nascendi: alia corpora præoccupantibus animarum turbis, ipsa aliud non invenit: & sicut in spectaculo aliquo locum, ita carnem non quam voluit, sed quam valuit occupavit. Nunquid hæc & talia dicere possumus, vel sentire debemus?

Doce igitur, quid sentire, quid dicere debeamus: ut

constet nobis ratio novarum animarum, singulis corporibus singulatimque factarum. Ego quidem non de ingenis: sed saltem de pœnis parvulorum, quas in hac vita patiuntur, dixi aliquid in libris illis de Libero arbitrio: quod quale sit, & cur mihi in ista quam habemus in manibus questione non sufficiat, intinabo: & eum ipsum de tertio libro locum excerptum his literis inseram. Nam ita se habet: De cruciatibus autem corporis quibus affliguntur parvuli, quorum per ætatem nulla peccata sunt: si animæ quibus animantur non prius quam ipsi homines esse cœperunt, major querela & quasi misericors depromi solet, cum dicitur, quid mali fecerunt, ut ista paterentur? Quasi possit esse innocentie meritum, antequam quicquam nocere aliquid possit. Cum autem boni aliquid operatur Deus in emendatione majorum: cum parvulorum suorum qui eis chari sunt doloribus ac moribus flagellantur, cur ista non fiant, quando cum transierint pro non factis erunt, in quibus facta sunt: Propter quos autem facta sunt, aut meliores erunt, si temporalibus incommodis emendati, rectius elegerint vivere, aut excusationem in futuri iudicii supplicio non habebunt, si vitæ huius angoribus, ad æternam vitam desiderium noluerint convertere.

Quis autem novit, quid parvulis, de quorum cruciatibus duritia majorum contunditur, aut exercetur fides, aut misericordia probatur: Quis inquam ergo novit, quid ipsis parvulis in secreto iudiciorum suorum bonæ compensationis reservet Deus? Quoniam quamquam nihil recte fecerint, tamen nec peccantes aliquid ista perpessi sunt. Non enim frustra etiam infantes illos, qui cum Dominus noster Jesus Christus necandus ab Herode quaereretur, occisi sunt, in honore martyrum receptos commendat Ecclesia.

Hæc tunc dixi, cum hanc ipsam, de qua nunc agitur, vellem communire sententiam. Sicut enim paulo ante commemoravi, quæcumque illarum de animæ incarnatione quatuor opinionum vera esset, inculpatam substantiam creatoris, & à nostrorum peccatorum societate remotissimam nitebar ostendere: & ideo quæcumque illarum veritate posset convinci & repudiari, ad curam intentionis meæ, quam tunc habebam non pertinebat: quandoquidem cunctis diligentiori disputatione discussis, quæcumque illarum rectè vinceret ceteras, me securissimo fieret, quando etiam secundum omnes id quod agebam, invictum persistere demonstrabam.

Nunc vero unam volo si possum ratione recta eligere ex omnibus: & propterea huius ipsius de qua defensionem nunc agimus, in his que commemoravi de illo libro verbis meis attentius intuenti, validam firmamque non video: Nam velut firmamentum ejus illud est quod ibi dixi: Quis autem novit quid parvulis, de quorum cruciatibus duritia majorum contunditur, aut exercetur fides, aut misericordia probatur: Quis, inquam, ergo novit quid ipsis parvulis in secreto iudiciorum suorum bonæ compensationis reservet Deus? Quoniam quamquam nihil recte fecerint: tamen nec peccantes aliquid ista perpessi sunt.

Sed hoc non immerito dici video de his, qui vel pro Christi nomine ac vera religione tale aliquid etiam nescientes patiuntur: vel sacramento Christi iam imbuti sunt: quia sine societate unius mediatoris, liberati à damnatione non possunt: ut possit eis etiam pro illis malis, quæ hic in diversis afflictionibus pertulerunt, compensatio illa præstari.

Nunc autem cum ista questio non possit absolvi, nisi etiam de his parvulis respondeatur: qui post gravissimos cruciatibus sine sacramento Christianæ societatis expirant: quæ circa eos compensatio cogitanda est, quibus insuper & damnatio præparata est? Nam & de baptismo parvulorum in eodem libro, non quidem sufficienter: sed quantum illi operi satis esse videbatur utcumque respondi: quod etiam nescientibus & fidem suam nondum habentibus prodest: non tamen de damnatione eorum parvulorum qui sine illo ex hac vita emigrant, tunc aliquid dicendum putavi: quia non quod nunc agitur agebatur.

Sed ut omittamus & contemnamus ea quæ brevi tempore patiuntur, nec tranfacta revocantur: nunquid similiter contemnerem possumus, quod per unum hominem mors, & per unum hominem resurrectio mortuorum? Sicut enim in Adam omnes moriuntur: sic & in Christo omnes vivificabuntur. Per hanc enim Apostolicam divinam claræque sententiam satis evidenter elucet, neminem ire in mortem, nisi per Adam,

neminem ire in vitam æternam nisi per Christum. Hoc est quippe omnes & omnes: quia sicut omnes homines per primam: hoc est per carnalem generationem pertinent ad Adam: sic omnes homines ad secundam, id est, spirituales regenerationem veniunt, quicumque ad Christum pervenerint. Ideo ergo dictum est, & hic omnes: & ibi omnes: quia sicut omnes qui moriuntur, non nisi in Adam moriuntur: ita omnes qui vivificabuntur, non nisi in Christo vivificabuntur.

Ac per hoc quisquis nobis dixerit quemquam in resurrectione mortuorum vivificari posse nisi in Christo, tanquam pœlis communis fidei detestandus est. Item quisquis dixerit, quod in Christo vivificabuntur etiam parvuli, qui sine sacramento ejus participatione de vita exeunt: hic profecto & contra Apostolicam prædicationem venit, & totam condemnat Ecclesiam ubi propterea cum baptizandis parvulis festinat & curritur: quia sine dubio creditur aliter eos in Christo vivificari omnino non posse. Qui autem non vivificatur in Christo, restat ut in eadem damnatione maneat, de qua dicit Apostolus: Per unius delictum in omnes homines ad condemnationem. Cui delicto obnoxios parvulos nasci, & omnis credit Ecclesia: & ipse jam contra Jovinianum disputans & exponens Jonam Prophetam, sicut paulo ante commemoravi: fide veracissima definivisti: credo & in aliis locis opusculorum tuorum, quæ vel non legi vel in presentia non recordor.

Huius igitur damnationis in parvulos causam requiro: quia neque animarum, si novæ sunt singulis singula, video esse ullum in illa ætate peccatum: nec à Deo damnari aliquam credo, quam videt nullum habere peccatum. An forte dicendum est in parvulo carnem solum causam esse peccati: novam vero illi animam fieri, qua secundum Dei præcepta vivente in adiutorio gratiæ Dei, & ipsi carni edomita ac subiecta possit incorruptionis meritum comparare. Sed quia in parvulo anima nondum id agere potest, nisi Christi accesserit sacramentum: per hanc gratiam carni ejus acquiritur, quod illius moribus nondum potuit. Si autem sine illo sacramento anima parvuli exierit, ipsa quidem in æterna vita erit: unde eam nullum peccatum potuit separare: caro vero ejus non resurgit in Christo, non percipit ante mortem illius sacramentum.

Hanc opinionem nunquam audivi, nunquam legi. Sed plane audivi & credidi, propter quod & locutus sum: quia venit hora quando omnes qui in monumentis sunt, audiverint vocem ejus, & procedent qui bona fecerunt in resurrectionem vitæ. Ipsa est de qua dicitur: Et per unum hominem resurrectio mortuorum. Ipsa est qua in Christo omnes vivificabuntur. Qui autem male egerunt, in resurrectionem iudicii. Quid hic ergo de illis infantibus intelligendum est: qui priusquam possent agere vel bene vel male, sine baptismo corpore exiti sunt? Nihil hic de talibus dictum est. Sed si caro eorum ideo non resurgit: quia nec boni aliquid fecerunt, nec mali: nec illorum resurrectura est, qui percepta baptisimi gratia in illa ætate defuncti sunt, in qua nihil bene vel male agere poterunt.

Si autem illi inter sanctos resurgent, id est, inter eos qui bene egerunt: inter quos & illi resurcturi sunt, nisi inter eos qui male egerunt, ne aliquas humanas animas credamus corpora sua non recepturas, sive in resurrectionem vitæ, sive in resurrectionem iudicii? Quæ sententia priusquam refellatur, ipsa novitate jam displicet. Deinde quis ferat, si credant se illi qui ad baptismum cum suis parvulis currunt: propter carnem eorum, non propter animas currere? Beatus quidem Cyprianus non aliquid decretum condens novum: sed Ecclesiæ fidem firmissimam servans, ad corrigendum eos qui putabant ante octavam diem nativitatis, non esse parvulum baptizandum: non carnem, sed animam dixit non esse perdamam: & mox natum rite baptizari posse, cum suis quibusdam coëpiscopis censuit. Sed contra Cypriani aliquam opinionem: ubi quod videndum fuit, fortasse non vidit, sentiat quisque quod libet: tantum contra Apostolicam manifestissimam fidem nemo sentiat: qui ex unius delicto, omnes homines in condemnationem duci prædicat: ex qua condemnatione non liberat, nisi gratia Dei per Jesum Christum Dominum nostrum: in quo uno omnes vivificantur quicumque vivificantur. Contra Ecclesiæ fundatissimum morem nemo sentiat: ubi ad baptismum si propter sola parvulorum corpora curreretur, baptizandi offerrentur & mortui.